

Ο πρώτος χάρτης του Ελληνικού Κράτους των 742.500 κατοίκων - 1838

Ο εμβληματικός οκτάφυλλος χάρτης του 1838, με τίτλο Χάρτης του Βασιλείου της Ελλάδος, δίγλωσσος (ελληνικά και γαλλικά) είναι ο **πρώτος** ολοκληρωμένος, που συντάχθηκε και εκτυπώθηκε στην Ελλάδα, μετά την ίδρυση του Ελληνικού κράτους το 1832. Συντάχθηκε, ως ‘παράγωγος’ χάρτης (δηλ. βασισμένος σε προϋπάρχοντες - ξένους χάρτες - και δεδομένα) και αφιερώθηκε στον Όθωνα υπό **Φερδινάρδου Αλδενχόβεν** του στρατιωτικού τοπογράφου, και γνωστού περιηγητή στην Ελλάδα της εποχής, Ferdinand Aldenhoven, από την πόλη της Κολωνίας αδελφοποιημένης σήμερα με τη Θεσσαλονίκη.

Ο χάρτης

Διαγραφείς κατά το 400.000μόριον του φυσικού μεγέθους / κατά τους Τριγωνισμούς και τα χωροσχέδια των Κυρίων Αξιοματικών / των Επιτελών του Γαλλικού Στρατού / και τας παρά της Ελληνικής Κυβερνήσεως κοινοποιηθείσας πληροφορίας / Της δε Ηπείρου και Θεσσαλίας κατά των Χαρτών των Κυρίων Συνταγματαρχών Λικίου και Λαπίου

εχαράχθη υπό **Ανδρ. Φόρστερ**, του επίσης γνωστού Andreas Forster, ‘Υπουργ. Γραμματέως παρά τη επί του Βασιλικού Οίκου / και των Εξωτερικών Σχέσεων Γραμματεία’ και εκτυπώθηκε στη ‘Βασιλική Λιθογραφία’, από τους **A. Χύμπερ** (A. Hüber) και τους **I. Μαρκοδήμου, Χρ. Χριστοδούλου** και **I. Σάρκα**, νεαρούς Έλληνες μαθητευόμενους λιθογράφους.

Η κλίμακα

Η γενική κλίμακα του χάρτη είναι **1:400.000** (πλην της Κρήτης που απεικονίζεται σε κλίμακα 1:800.000). Στη σμίκρυνση αυτή το 1 εκατοστό στον χάρτη αντιστοιχεί σε 4 χιλιόμετρα στο έδαφος-θάλασσα (1 εκ. σε 8 χλμ. στην απεικόνιση της Κρήτης). Αντίθετα, στον στρατιωτικό γαλλικό χάρτη της Πελοποννήσου της Expédition scientifique de Morée (1832) κλίμακας 1:200.000, η αντιστοιχία είναι 1 εκ. σε 2 χλμ.

Πέραν της πρώτης οριοθέτησης

Ο ‘Χάρτης του Αλδενχόβεν’, δεν απεικονίζει μόνο το νέο κράτος εντός των πρώτων συνόρων, όπως συμφωνήθηκε στη Σύνοδο του Λονδίνου (1832), με ένθετη απεικόνιση και ονοματοθεσία των 95 σημείων της συνοριογραμμής, αλλά και **την πρώτη φάση του γεωγραφικού οράματος** της ‘εθνικής ολοκλήρωσης’, μόλις έξι χρόνια πριν την ιστορική ομιλία του Ιωάννη Κωλέττη στη Βουλή περί της Μεγάλης Ιδέας. Στον Χάρτη περιλαμβάνονται και περιοχές εκτός των τότε συνόρων του νέου κράτους, όπως τα **Επτάνησα, η Θεσσαλία, η Ηπειρος** και η **Κρήτη** - σε ένθετο πλαίσιο - που θα ενσωματωθούν σταδιακά στο ελληνικό κράτος, από το 1867 και μετά, αλλά και η εμφατική ‘υπενθύμιση’ **Κόλπος Θεσσαλονίκης** στο άνω κεντρικό άκρο του χάρτη.

Σύμβολα και δεδομένα

Δεκαοκτώ θεματολογικά σύμβολα επεξηγούν τα διοικητικά και φυσικά δεδομένα που εμπεριέχει ο Χάρτης, κατά σειρά: Πρωτεύουσα Διοικήσεως, Υποδιοικήσεως, Δήμου / Χωρίον / Μοναστήριον / Ερείπια / Εδρα Αρχιεπισκοπής ή Επισκοπής της ανατολ. Εκκλ: / Εδρα Αρχιεπισκοπής ή Επισκοπής της δυτικής Εκκλ: / Εδρες Πρωτοδικείου, Ειρηνοδικείου, Λιμεναρχείου, Τελωνείου, Δασονομείου, Ταχυδρομείου / βάθη θαλάσσης σε αγγλ. μέτρα (:μπράτσα:) / σκόπελοι - ύφαλοι (σταυρός) / ρηχά ύδατα (στιγμές). Επιπλέον καταλογογραφούνται οι 30 Διοικήσεις μετά των εδρών και των Δήμων τους και μετά των ‘εξοχωτέρων όρων και άλλων αξιοσημειώτων θέσεων από την επιφάνειαν της θαλάσσης’.

Χαρτογραφικά δάνεια

Ο Χάρτης, κατά το υπόμνημά του, βασίζεται σε δάνεια των στρατιωτικών χαρτογραφικών εργασιών πεδίου της γαλλικής Expédition (1828-1832) που οδήγησαν στη σύνταξη και εκτύπωση στο Παρίσι (1832) του εξάφυλλου χάρτη της Πελοποννήσου Carte de la Morée, (κλίμακας 1:200.000) 140 αντίτυπα του οποίου στάλθηκαν, μετά από επίμονα αιτήματα, για χρήση των αρχών στην Ελλάδα, αλλά και στους πριν το 1830 χάρτες των γνωστών στρατιωτικών μηχανικών Pierre Lapie (1826) και William Martin Leake (1830), των Κυρίων Συνταγματαρχών Λικίου και Λαπίου όπως αναγράφεται στο υπόμνημα.

Κείμενο: Ευάγγελος Λιβιεράτος